

Nr 7

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen den 14 juni 1917 (nr 380) om införsel i avlöning, pension eller livränta, m. m.

Genom en den 30 december 1955 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 6, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade förslag till

1) Lag

om ändring i lagen den 14 juni 1917 (nr 380) om införsel i avlöning, pension eller livränta

Härigenom förordnas, att 7, 21 och 22 §§ lagen den 14 juni 1917 om införsel i avlöning, pension eller livränta¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges samt att i samma lag skall införas en ny paragraf, betecknad 21 a §, av nedan angiven lydelse.

(Nuvarande lydelse)

7 §.

Varder införsel — — — — — viss tidsperiod.

Beviljas införsel — — — — — bidragens storlek.

Har den underhållsskyldige tillika att vidkännas *löneavdrag* enligt uppbördsförordningen för *gäldande av skatt* och förslår ej det belopp, som enligt denna lag må innehållas, till gäldande av såväl underhållsbidrag som skatt, äge införseln företräde.

21 §.

Häftar någon — — — — — och undantag:

1) Vad i — — — — — avgiva yttrande.

2) Sedan tre — — — — — äga tillämpning.

3) Beviljas införsel — — — — — bidragets betalning.

Har gäldenär, hos vilken införsel beviljats till gäldande av utskylder eller avgifter, att vidkännas jämväl *löneavdrag* enligt uppbördsförord-

(Föreslagen lydelse)

7 §.

Har den underhållsskyldige tillika att vidkännas *skatteavdrag* enligt uppbördsförordningen och förslår ej det belopp, som enligt denna lag må innehållas, till gäldande av såväl underhållsbidrag som skatt, äge införseln företräde.

21 §.

Har gäldenär, hos vilken införsel beviljats till gäldande av utskylder eller avgifter, att vidkännas jämväl *skatteavdrag* enligt uppbördsförord-

¹ Senaste lydelse av 7 och 21 §§ se 1946:499 samt av 22 § se 1937:122.

(Nuvarande lydelse)

ningen och förslår ej det belopp, som enligt denna lag må innehållas, till bådadera, må genom införseln tagas i anspråk allenast den del av nämnda belopp som återstår efter *löneavdraget*.

- 4) Vad i — — — — — äga tillämpning.
- 5) Det åligge — — — — — hos denne.
- 6) Arbetsgivaren vare — — — — — hava innehållits.
- 7) I fråga — — — — — meddelade bestämmelser.
- 8) Finnes beträffande — — — — — sådant biträde.

(Föreslagen lydelse)

ningen och förslår ej det belopp, som enligt denna lag må innehållas, till bådadera, må genom införseln tagas i anspråk allenast den del av nämnda belopp som återstår efter *skatteavdraget*.

21 a §.

Bestämmelserna i 21 § om införsel för utskylder eller allmänna avgifter skola äga motsvarande tillämpning i fråga om kronans fordran å belopp, som innehållits genom skatteavdrag enligt uppbördsförordningen eller ock på grund av införsel för utskylder eller allmänna avgifter och som icke inbetalats eller eljest erlagts i föreskriven tid och ordning, ävensom, i förekommande fall, å stadgad restavgift; dock att i stället för bestämmelsen under 2) skall gälla, att införsel ej må beviljas eller meddelat beslut om införsel äga tillämpning, sedan tre år förflutit efter det innehållandet skett.

22 §.

Vad i — — — — — gälla följande:

- 1) Sedan tre — — — — — äga tillämpning.
- 2) Beviljas införsel till gäldande förutom av böter eller viten jämväl av underhållsbidrag eller av utskylder eller allmänna avgifter, och förslår ej därtill det belopp, som må innehållas, äge böter och viten minsta rätt.
- 3) I fråga — — — — — meddelade bestämmelser.

22 §.

2) Beviljas införsel till gäldande förutom av böter eller viten jämväl av underhållsbidrag eller av utskylder eller allmänna avgifter eller av sådan kronans fordran som avses i 21 a §, och förslår ej därtill det belopp, som må innehållas, äge böter och viten minsta rätt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1957.

2) Lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken

Härigenom förordnas, att 17 kap. 12 § handelsbalken¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

12 §.

Sist skola, i den mån ej bättre rätt äger rum jämlikt 6 §, med förmånsrätt ur gäldenärens egendom så i fast som löst gäldas med lika rätt sinsemellan: statlig inkomstskatt, statlig förmögenhetsskatt, utskiftningskatt, ersättningsskatt, *konjunkturskatt*, *allmän kommunalskatt*, landstingsmedel, tingshusmedel, pensionsavgift enligt lagen om folkpensionering *samt* av statsverket förskjutna försäkrings- och tilläggsavgifter enligt lagen om *försäkring för olycksfall i arbete*, samtliga skatter och avgifter dock endast om de enligt verkställd debitering förfallit till betalning innan beslutet om egendomens avträdande till konkurs meddelas men ej tidigare än två år före konkursansökningens ingivande. Förmånsrätt som nu sagts må dock icke åtnjutas för utskylder eller avgifter, som påförts på grund av eftertaxering och som eljest skolat förfalla till betalning före den tid, för vilken förmånsrätt enligt första punkten åtnjutes.

Enahanda förmånsrätt tillkomme kronan för fordran å belopp, som innehållits genom *löneavdrag* för utskylder eller avgifter vilka avses i

(Föreslagen lydelse)

12 §.

Sist skola, i den mån ej bättre rätt äger rum jämlikt 6 §, med förmånsrätt ur gäldenärens egendom så i fast som löst gäldas med lika rätt sinsemellan: statlig inkomstskatt, statlig förmögenhetsskatt, utskiftningskatt, ersättningsskatt, *fondskatt*, *kommunal inkomstskatt*, landstingsmedel, tingshusmedel, pensionsavgift enligt lagen om folkpensionering, *sjukförsäkringsavgift för den obligatoriska försäkringen enligt lagen om allmän sjukförsäkring*, *bidrag från arbetsgivare jämlikt sistnämnda lag och lagen om moderskapshjälp*, av statsverket förskjutna försäkrings- och tilläggsavgifter enligt lagen om *yrkesskadeförsäkring samt avgiftstillägg jämlikt lagen angående omreglering av vissa ersättningar enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m.*, samtliga skatter, avgifter och *bidrag* dock endast om de enligt verkställd debitering förfallit till betalning innan beslutet om egendomens avträdande till konkurs meddelas men ej tidigare än två år före konkursansökningens ingivande. Förmånsrätt som nu sagts må dock icke åtnjutas för utskylder eller avgifter, som påförts på grund av eftertaxering och som eljest skolat förfalla till betalning före den tid, för vilken förmånsrätt enligt första punkten åtnjutes.

Enahanda förmånsrätt tillkomme kronan för fordran å belopp, som innehållits genom *skatteavdrag* för utskylder, avgifter eller *bidrag* vilka av-

¹ Senaste lydelse se 1953: 74.

(Nuvarande lydelse)

första stycket eller på grund av införsel för utskylder eller allmänna avgifter, dock endast i den mån innehållandet skett innan beslutet om egendomens avträdande till konkurs meddelas men ej tidigare än två år före konkursansökningens ingivande.

(Föreslagen lydelse)

ses i första stycket eller på grund av införsel för utskylder eller allmänna avgifter, dock endast i den mån innehållandet skett innan beslutet om egendomens avträdande till konkurs meddelas men ej tidigare än två år före konkursansökningens ingivande.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1956. I samband därmed skall följande iakttagas.

De nya bestämmelserna skola icke äga tillämpning i konkurs, vari beslut om egendomsavträdande meddelats före bestämmelsernas ikraftträdande. I 12 § angiven förmånsrätt skall, under enahanda förutsättningar som där angivits, gälla jämväl för konjunkturskatt enligt förordningen den 30 april 1952 (nr 203), av statsverket förskjutna försäkrings- och tilläggsavgifter enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete samt för kronans fordran å belopp, som genom skatteavdrag eller på grund av införsel innehållits för utskylder eller avgifter som nu sagts.

3) Förordning

**om ändrad lydelse av 77 § uppbördsförordningen
den 5 juni 1953 (nr 272)**

Härigenom förordnas, att 77 § uppbördsförordningen den 5 juni 1953 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Nuvarande lydelse)***77 §.**

Har arbetsgivare verkställt skatteavdrag men icke inbetalat det innehållna beloppet i tid och ordning, som i 53, 54 eller 55 § eller 56 § 3 mom. sägs, må beloppet uttagas hos arbetsgivaren i samma ordning som stadgats i fråga om indrivning av skatt, dock att införsel ej må beviljas.

Arbetstagaren är — — — — — motsvarande skattebelopp.

*(Föreslagen lydelse)***77 §.**

Har arbetsgivare verkställt skatteavdrag men icke inbetalat det innehållna beloppet i tid och ordning, som i 53, 54 eller 55 § eller 56 § 3 mom. sägs, må beloppet uttagas hos arbetsgivaren i samma ordning som stadgats i fråga om indrivning av skatt.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1957.

Inledning

I samband med tillkomsten av uppbördsförordningen den 5 juni 1953 aktualiserades bl. a. frågan om införsel bör kunna i vissa fall erhållas för att utta skattebelopp, som arbetsgivare innehållit genom skatteavdrag men icke redovisat till uppbördsmyndigheterna. En slutlig ställning till detta spörs-

mål ansågs emellertid kunna tagas först efter en närmare utredning. Sedan sådan numera verkställts, föreslås i propositionen lagändring i angivet hänseende.

I samband därmed har upptagits även följande spørsmål. Enligt beslut av 1954 års riksdag har sjukförsäkringsavgifter jämte vissa andra avgifter upptagits bland de skatter och allmänna avgifter som debiteras och uppbäres i samband med den allmänna skatteuppbörden. Härav har föranletts vissa jämkningar av uppräknigen i 17 kap. 12 § handelsbalken av de skatter och allmänna avgifter, som är förenade med förmånsrätt, varjämte detta lagrum även i övrigt översetts med hänsyn till nytillkommen lagstiftning.

Utredningen i dessa frågor har framlagts i en inom finansdepartementets rättsavdelning under september 1955 upprättad *promemoria*, vid vilken fogats förslag till ändringar i lagen den 14 juni 1917 (nr 380) om införsel i avlöning, pension eller livränta, i 17 kap. 12 § handelsbalken samt i 77 § uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272).

Över *promemorian* har efter remiss *ytttranden* avgivits av justitiekanslersämbetet, kammarrätten, statskontoret, riksräkenskapsverket, riksförsäkringsanstalten, hovrätten över Skåne och Blekinge, hovrätten för Övre Norrland, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Stockholms, Malmöhus, Örebro och Västernorrlands län, Svenska arbetsgivareföreningen, Svenska försäkringsbolags riksförbund, Svenska bankföreningen, Sveriges lantbruksförbund, Sveriges köpmannaförbund, Landsorganisationen i Sverige, Tjänstemännens centralorganisation, Sveriges häradskrivareförening, Föreningen Sveriges kronokamrerare, Föreningen Sveriges stadsfogdar, Föreningen Sveriges landsfiskaler, Svenska exekutionsmännens riksförbund, Svenska polisförbundet och Skattebetalarnas förening.

Överståthållarämbetet har vid sitt utlåtande fogat yttrande från Stockholms stads indrivningsverk. Länsstyrelsen i Malmöhus län har bilagt yttranden från andre stadsfogden i Malmö, stadsfogden i Hälsingborg, kronokamrerarna i nämnda städer samt landsfiskalerna i Vellinge och Kävlinge distrikt.

Införsel för uttagande av oredovisade skatteavdrag

Gällande bestämmelser

Enligt *uppbördsförordningen den 5 juni 1953* är arbetsgivare regelmässigt skyldig att verkställa avdrag å arbetstagares lön för preliminär A-skatt och kvarstående skatt, som arbetstagaren har att erlagga, för att därefter inbetala den innehållna skatten till uppbördsmyndigheterna.

Underlåter arbetsgivare, som är skyldig verkställa skatteavdrag, utan skälig anledning att vederbörligen fullgöra denna skyldighet, är han enligt 75 § *uppbördsförordningen* jämte arbetstagaren ansvarig för skatt, vilken skatteavdraget skolat avse, till belopp som svarar mot vad han underlåtit att avdraga. Krav på erläggande av skattebelopp som nu sagts må följaktligen riktas mot såväl arbetsgivaren som arbetstagaren, dock att därest den sist-

nämnde vistas å känd ort inom riket arbetsgivaren må krävas endast om arbetstagaren underlåtit att efter anmaning gälda skattebeloppet i fråga. Efterkommer arbetsgivaren icke anmodan att erlægga beloppet, må detsamma uttagas i den ordning, som stadgas i fråga om indrivning av skatt, dock att införsel ej må beviljas.

I 76 § stadgas, att arbetsgivare, som betalat skatt för arbetstagare jämlikt 75 §, äger söka skattebeloppet åter av arbetstagaren. Härvid har arbetsgivaren att till vederbörande utmättningsman ingiva det indrivningskvitto, som må ha överlämnats till arbetsgivaren, eller på annat sätt hos utmättningsmannen styrka, att han erlagt skatten. Utmättningsmannen må hos arbetstagaren uttaga beloppet i samma ordning som stadgats i fråga om indrivning av skatt, dock att införsel ej må beviljas.

Har arbetsgivare verkställt skatteavdrag men icke inbetalat det innehållna beloppet inom föreskriven tid och i vederbörlig ordning, må beloppet enligt 77 § uttagas hos arbetsgivaren i samma ordning som stadgats i fråga om indrivning av skatt, dock att införsel ej må beviljas. Arbetstagaren är fri från betalningsansvar för motsvarande skattebelopp.

I 80 § meddelas bestämmelser om straff i vissa fall för arbetsgivare, som utbetalar lön, utan att denna minskats med föreskrivet belopp, eller som underlåter att inom föreskriven tid till uppbördsmyndighet inbetala belopp motsvarande det varmed arbetstagares lön minskats för gäldande av dennes skatt.

Det anmärkes att enligt 67 § *utsökningslagen* må gäldenärs inestående lön icke utmätas förrän han är berättigad att lyfta lönen.

Rörande innehållet i *lagen den 14 juni 1917 om införsel i avlöning, pension eller livränta* må anmärkas följande.

För uttagande av vissa i lagen angivna fordringar kan införsel erhållas i gäldenären tillkommande avlöning för tjänst eller annan arbetsanställning. Vad i lagen är stadgat om införsel i avlöning skall enligt 19 § äga motsvarande tillämpning i fråga om införsel i pension eller livränta, ändock att sådan pension eller livränta enligt lag eller Kungl. Maj:ts förordnande är undantagen från utmätning för gäld. — Frågor om införsel handläggas i allmänhet av vederbörande utmättningsman.

Införsel kan i första hand erhållas för att framtvinga fullgörandet av underhållsskyldighet gentemot närstående (1 och 20 §§).

Enligt 21 § skall vidare, om någon häftar för oguldna debiterade utskylder eller allmänna avgifter, beträffande sådana utskylder och avgifter jämte stadgad restavgift lagens bestämmelser om införsel för underhållsbidrag i tillämpliga delar lända till efterrättelse med vissa tillägg och undantag. Av 21 § 8) framgår, att Kungl. Maj:t beträffande viss stad eller visst område på landet äger förordna, att ärenden angående införsel till gäldande av utskylder eller avgifter skall kunna handläggas jämväl av exekutionsbiträde. I sådant fall skall vad som gäller om utmättningsman tillämpas på sådant biträde.

I 22 § föreskrives ytterligare, att bestämmelserna i 21 § med vissa modi-

fikationer skall äga motsvarande tillämpning i fråga om böter eller viten, som är förfallna till betalning och ej erlägges.

Förmånsrättsordningen mellan olika slag av införselfordringar samt mellan sådana fordringar och skatteavdrag enligt uppbördsförordningen är följande. Införsel för underhållsbidrag äger enligt 7 § tredje stycket och 21 § 3) företräde framför såväl skatteavdrag enligt uppbördsförordningen som införsel för utskylder eller avgifter. Skatteavdrag äger i sin tur företräde framför införsel för utskylder eller avgifter. Böter och viten äger enligt 22 § 2) minsta rätt och kan sålunda uttas först efter införsel för underhållsbidrag, skatteavdrag enligt uppbördsförordningen och införsel för utskylder eller allmänna avgifter.

Enligt bestämmelsen i 21 § 2) må införsel för utskylder eller allmänna avgifter ej beviljas eller meddelat beslut om sådan införsel äga tillämpning, sedan tre år förflutit efter det utskylderna eller avgifterna förfallit till betalning.

Av bestämmelsen under 4) i samma paragraf framgår, att införsel för utskylder eller allmänna avgifter icke må beviljas och förut meddelat beslut om sådan införsel inte heller tillämpas under gäldenärens konkurs.

Om arbetsgivaren utbetalar avlöning i uppenbar strid mot beslut om införsel eller underlåter att inom föreskriven tid tillstålla utmätningsmannen innehållet belopp eller att, när utmätningsmannen vill hos honom lyfta sådant belopp, utgiva detsamma, äger utmätningsmannen enligt 14 § omedelbart uttaga beloppet hos arbetsgivaren genom utmätning.

Enligt bestämmelser i 17 kap. handelsbalken åtnjutes förmånsrätt för vissa belopp som innehållits genom införsel eller skatteavdrag.

Sålunda stadgas i 4 § tredje stycket, att om på grund av införsel jämlikt 1, 19 eller 20 § införsellagen innehållits avlönings-, pensions- eller livräntebelopp, som skulle utgått med förmånsrätt enligt första eller andra stycket i 4 §, samma förmånsrätt skall gälla för fordran å det sålunda innehållna beloppet. Ett likartat stadgande upptas i 11 § andra stycket om förmånsrätt för vissa innehållna livräntebelopp.

Förmånsrätt för fastighetsskatt, som utgått enligt äldre bestämmelser, och vissa allmänna avgifter föreligger enligt 6 §.

Om förmånsrätt för skatter och allmänna avgifter i allmänhet stadgas i 12 § första stycket. Denna förmånsrätt gäller efter övriga förmånsrätter. Den åtnjutes endast om skatterna eller avgifterna enligt verkställd debitering förfallit till betalning innan beslutet om egendomens avträdande till konkurs meddelas men ej tidigare än två år före konkursansökningens ingivande. Förmånsrätten må inte åtnjutas för utskylder eller avgifter, som påförts på grund av eftertaxering och som eljest skolat förfalla till betalning före den tid, för vilken förmånsrätten enligt vad nyss sagts åtnjutes.

Samma förmånsrätt tillkommer enligt 12 § andra stycket kronan för fordran å belopp, som innehållits genom löneavdrag för utskylder eller avgifter vilka avses i första stycket av sistnämnda paragraf eller på grund av införsel för utskylder eller allmänna avgifter, dock endast i den mån innehål-

landet skett innan beslutet om egendomens avträdande till konkurs meddelas men ej tidigare än två år före konkursansökningens ingivande.

Ytterligare kan nämnas, att enligt 18 § böter och viten ävensom fordran å belopp, som innehållits på grund av införsel för böter eller viten, äger minsta rätt.

I propositionen upptages å s. 10—14 en redogörelse för frågans tidigare behandling m. m.

Härefter lämnas å s. 14—18 en översiktlig framställning över i promemorian framlagda förslag till ändringar i införsellagen, enligt vilka införsel skall kunna användas för uttagande hos en tidigare arbetsgivare av belopp, som denne innehållit enligt uppbördsförordningen eller på grund av beslut om införsel för skatter och allmänna avgifter. Av redogörelsen framgår vidare, att det även övervägts att utsträcka införselrätten till oredovisade belopp, som genom införsel innehållits till gäldande av underhållsbidrag och böter. Denna tanke har emellertid avvisats i promemorian, då det ej ansetts föreligga något större praktiskt behov av en sådan utbyggnad av införselinstitutet. Mot en införselrätt avseende oredovisade underhållsbidrag har även anförts, att man genom att införa en sådan skulle vidga kretsen av införselberättigade privaträttsliga fordringar. I promemorian har därför framhållits, att det slutliga bedömandet av dessa frågor borde anstå till en framtida allmän revision av de utskökningsrättsliga bestämmelserna.

En sammanfattande framställning över de yttranden, som i denna del avgivits beträffande promemorian, redovisas å s. 18—22 i propositionen.

Departementschefen

Vid lagrådsremissen anförde *föredragande departementschefen, statsrådet Sträng*, följande.

»Den 1945 genomförda uppbördsreformen innebär, att flertalet skattskyldiga, nämligen de som har inkomst i form av arbetslön, livränta el. dyl., inte längre betalar sin skatt direkt till myndigheterna. I stället uttas skatten genom att arbetsgivare eller annan som utbetalar lönen eller livräntan avdrager vad som skall inbetalas i skatt. Arbetsgivaren är i sin tur redovisningskyldig gentemot myndigheterna. Han skall inbetala vad som avdragits och kan även bli ansvarig för arbetstagarens skatt, om han underlåtit att göra föreskrivet skatteavdrag.

Vid indrivning av skatt får sedan lång tid tillbaka användas införsel. Detta exekutionsmedel står emellertid inte till buds mot den som i egenskap av arbetsgivare underlåtit att inbetala föreskrivna skattebelopp för sina anställda. Vid olika tillfällen och bl. a. vid tillkomsten av 1953 års uppbördsförordning har önskemål framförts om att en möjlighet till införsel skulle skapas i nu avsedda fall. Önskemålen har främst föranletts av den erfarenheten att företagare med betalningssvårigheter stundom utnyttjar den för arbetstagarna innehållna skatten för att tillföra rörelsen likvida medel.

Upphör sedermera rörelsen, kan statsverkets fordran på skattemedlen ofta inte uttagas ur företagets tillgångar. Företagaren kan emellertid ha skaffat sig anställning med god lön, i vilken införsel skulle kunna ske.

I promemorian föreslås, att införsel skall få användas för att hos en förutvarande arbetsgivare uttaga skattebelopp, som denne innehållit genom skatteavdrag för sina anställda. Samtidigt förordas, att införsel skall få beagnas för att utta oredovisade skattebelopp, som genom införsel innehållits för de anställda.

Enligt min mening föreligger ett praktiskt behov av den ifrågasatta införselrätten. Arbetsgivarnas medverkan i uppbördssystemet medför, såsom påpekats i promemorian, vissa förlustrisker för det allmänna, och det är angeläget att dessa risker blir så små som möjligt. Arbetstagarna har ett självklart krav på att de belopp som innehållits genom skatteavdrag erlägges till myndigheterna och sålunda kommer till avsedd användning. Frågan har genom den senaste utvecklingen fått särskild aktualitet. Det förekommer nu oftare än förr, att arbetsgivare underlåter att redovisa skattemedel för sina anställda.

De belopp som kan uttas genom införsel hos förutvarande arbetsgivare blir självfallet begränsade och kommer endast att utgöra en mindre del av vad som brister. Det är emellertid viktigt att indrivning kan ske, där så är möjligt. Indirekt torde detta kunna få den verkan, att frestelserna för arbetsgivare med likviditetssvårigheter att utnyttja skattemedlen för egen räkning blir mindre. Häri ligger måhända, såsom understrukits i promemorian och flera yttranden, den största betydelsen av en lagändring i den föreslagna riktningen.

Som av det förut återgivna framgår har promemorians förslag i nu förevarande del biträtts i det helt övervägande antalet remissyttranden. I det av lantbruksförbundet avgivna yttrandet har därvid — utan att förbundet av den anledningen avstyrkt förslaget — gjorts några påpekanden, som jag vill uppehålla mig vid.

Sålunda har till en början framhållits att den ifrågasatta införselrätten skulle kunna användas mot arbetsgivare, som vid sidan av jordbruk eller rörelse har tjänsteanställning. Detsamma skulle bli fallet beträffande löntagare, som har anställda i sitt hushåll. Förbundet har vidare erinrat om att införsel skulle kunna ske i lönen till delägare i ett handelsbolag, som inte redovisat innehållna skattemedel, och att sådan delägare kunde i det särskilda fallet drabbas jämförelsevis hårt.

Vad angår det förstnämnda påpekandet, vill jag framhålla att det synes mig ligga helt i linje med lagstiftningens syfte att införsel i de antydda fallen kan verkställas. I huvudsak samma skäl kan nämligen åberopas för möjlighet till införsel i detta som i det uti promemorian direkt omnämnda fallet. Beträffande den omständigheten att en delägare i ett handelsbolag kan under vissa förutsättningar drabbas hårt vill jag framhålla, att detta inte är att i första hand anse som en konsekvens av införselinstitutets utvidgning utan en följd av den genomförda principen om bolagsmännens solidariska

ansvarighet för bolaget åvilande förpliktelser. Det synes mig inte böra väcka betänkligheter med en utvidgning av möjligheterna att få denna ansvarighet tvångsvis infriad. Självfallet kan redan nu inträffa att en av bolagsmännen på grund av den solidariska ansvarigheten kan i realiteten drabbas hårdare än övriga bolagsmän.

Att försiktighet bör iakttagas vid utvidgningar i införsellagens tillämpningsområde är uppenbart. Såsom påpekats i promemorian, har en allmän reform inom utsökningsrätten begärts av riksdagen. Den omständigheten att en sådan reform ifrågasatts bör emellertid inte utgöra något hinder mot den nu föreslagna lagändringen. Förslaget är närmast att se som en konsekvens av att det nya uppbördssystemet inskjuter arbetsgivaren mellan myndigheterna och den skattskyldige vid skatteinbetalningen. Att statsverkets fordran på arbetsgivare för innehållna skattebelopp bör jämföras med skattefordringar mot de skattskyldiga har redan godtagits, såvitt angår förmånsrätt i arbetsgivarens konkurs. Även på det nu aktuella området är en sådan likställighet motiverad. Såsom framhållits i promemorian finns det inte anledning räkna med att övriga borgenärs rätt skulle försämrats. Vad bankföreningen anfört om att en företagare, som kommit på obestånd och tagit anställning, kan få svårt att reparera sin ekonomi träffar överhuvud taget det förhållandet att vederbörande har att dragas med skulder från sin tidigare verksamhet.

Jag tillstyrker därför förslaget att införsel skall få begagnas för indrivning av oredovisade skatteavdrag och införselbelopp för skatt.

I några yttranden förordas att införsel även skall få ske hos förutvarande arbetsgivare för attindriva oredovisade belopp, som innehållits genom införsel för underhållsbidrag eller böter. I anledning härav får jag ånyo erinra om att den föreslagna lagändringen är att se mot bakgrunden av det nya uppbördssystemet. Det torde inte böra ifrågakomma att i detta sammanhang ingå på frågan om sådana ändringar inom utsökningsrätten, som saknar sammanhang med de nya uppbördsreglerna. Med hänsyn härtill och på de i promemorian anförda skälen anser jag att de i yttrandena framförda förslagen inte bör prövas i detta sammanhang.

Vid remissbehandlingen har vidare på några håll föreslagits att arbetsgivare, som underlåtit att göra skatteavdrag för anställd och på grund härav fått betala den anställdes skatt, skulle få indriva sin regressfordran hos den anställda genom införsel. I promemorian har gentemot en sådan införselrätt anförts bl. a. att arbetsgivarens betalningsskyldighet beror på försummelse från hans sida, och denna synpunkt har understrukits i flera yttranden. Även andra skäl talar emot att rätt till införsel införes i dylika fall. Det är synnerligen angeläget att en arbetsgivare noggrant iakttagit skyldigheten att verkställa skatteavdrag; intresset härav kan hos en mindre nogräknad arbetsgivare befaras minska, därest man på antytt sätt utvidgar möjligheterna för honom att kräva åter av arbetstagaren vad han fått på grund av försummat skatteavdrag erlagga till uppbördsmyndigheterna. Även i denna del godtar jag alltså promemorians ståndpunkt.

I promemorian föreslås att införsel skall få ske intill tre år från det skattebeloppen innehållits. Beträffande utgångspunkten för treårsfristen har i flera yttranden påpekats att svårigheter kan uppkomma i tillämpningen, om lönerna utbetalats veckovis eller eljest med täta mellanrum. På grund härav har föreslagits att utgångspunkten bör bestämmas på annat sätt. I allmänhet har man därvid förordat att fristen skall börja löpa först från det beloppet bort inbetalas.

För det i promemorian framförda förslaget talar, att arbetsgivarnas ansvarighet uppkommer redan i och med att beloppen innehållits. Tidpunkten för beloppens innehållande har också valts till utgångspunkt för den tidsfrist som gäller enligt 17 kap. 12 § andra stycket handelsbalken i fråga om förmånsrätt för oredovisade skattebelopp. De praktiska svårigheterna torde inte behöva bli alltför stora. Endast mera sällan torde det bli fråga om att fullständigt utnyttja den föreslagna införselrätten. I det tämligen vanliga fall, då endast en mindre del av de oredovisade beloppen kan uttagas, får den i promemorian föreslagna regeln betydelse endast på det sätt att införseln skall avslutas tre år efter den senaste avlöningsutbetalningen. Att konstatera när denna ägt rum behöver i allmänhet inte välla svårigheter. Jag finner därför inte tillräckliga skäl att frångå promemorian i förevarande del.»

Förmånsrätt för sjukförsäkringsavgifter m. m.

Gällande bestämmelser m. m.

I samband med den allmänna skatteuppbörden debiteras och uppbäres icke blott flertalet direkta skatter utan även vissa allmänna avgifter. Vilka dessa är anges i 1 § uppbördsförordningen den 5 juni 1953.

Såsom tidigare omnämnts, åtnjuter skatter och allmänna avgifter av nyss angivet slag i allmänhet förmånsrätt enligt 17 kap. handelsbalken.

En särskild förmånsrätt i fastighet tillkommer på grund av 17 kap. 6 § fastighetsskatt, som utgått enligt äldre bestämmelser, samt skogsvårdsavgifter och vissa andra avgälder.

Beträffande skatter och allmänna avgifter i allmänhet föreskrives förmånsrätt i 12 §, vilken gäller efter övriga förmånsrätter. I detta lagrum uppräknas uttömmande vilka skatter och avgifter som avses. Bestämmelsen har tid efter annan ändrats och kompletterats, senast genom lag den 6 mars 1953.

Efter denna tidpunkt har vissa jämkningar och tillägg skett i fråga om de skatter och avgifter som uppbäres enligt uppbördsförordningen.

Sålunda skall, enligt vid 1954 års riksdag beslutade ändringar i 1 § *uppbördsförordningen*, i samband med den allmänna skatteuppbörden uppbäras sjukförsäkringsavgifter för den obligatoriska försäkringen enligt lagen om allmän sjukförsäkring, arbetsgivaravgifter som avses i 2 § förordningen om uppbörd av vissa försäkringsavgifter enligt lagen om yrkesskadeförsäkring och av bidrag från arbetsgivare jämlikt lagen om allmän sjukförsäkring

m. m. samt sådana byggnadsforskningsavgifter enligt förordningen angående byggnadsforskningsavgift vilka icke uppbäres av riks försäkringsanstalten.

Arbetsgivarbidragen enligt lagen om yrkesskadeförsäkring motsvaras av försäkrings- och tilläggsavgifter enligt den numera upphävda lagen om försäkring för olycksfall i arbete. Förmånsrätt för avgifter enligt den äldre lagen är föreskriven i 17 kap. 12 § handelsbalken.

I detta sammanhang må nämnas, att 63 § lagen om yrkesskadeförsäkring stadgar, att om i lag eller författning förekommer hänvisning till stadgande, som ersatts genom bestämmelse i lagen om yrkesskadeförsäkring, skall hänvisningen i stället gälla den bestämmelsen.

Bestämmelserna om avgifter till den allmänna sjukförsäkringen liksom rörande byggnadsforskningsavgifter är nytillkomna. Någon förmånsrätt har ej stadgats för dessa avgifter.

Enligt 1 § första stycket *förordningen den 4 juni 1954 (nr 341) om uppbörd av vissa försäkringsavgifter enligt lagen om yrkesskadeförsäkring och av bidrag från arbetsgivare jämlikt lagen om allmän sjukförsäkring m. m.* skall förordningens bestämmelser äga tillämpning på uppbörd av avgift för obligatorisk försäkring i riks försäkringsanstalten enligt lagen om yrkesskadeförsäkring, däri inbegripen tilläggsavgift enligt 39 § nämnda lag, samt av bidrag från arbetsgivare jämlikt lagen om allmän sjukförsäkring och lagen om moderskapshjälp. Av 1 § andra stycket framgår, att avgift jämte tilläggsavgift för frivillig försäkring i riks försäkringsanstalten enligt lagen om yrkesskadeförsäkring skall uppbäras i den ordning anstalten bestämmer.

I 2 § stadgas, att avgift och bidrag, som avses i 1 § första stycket, från arbetsgivare med försäkring i riks försäkringsanstalten skall, med i 3 § angivna undantag, uppbäras i enlighet med vad som stadgas i uppbördsförordningen. I fråga om uppbörd på sätt nu nämnts skall summan av en arbetsgivaravgift och bidrag benämnas arbetsgivaravgift. Det är sålunda dessa arbetsgivaravgifter som avses med hänvisningen i 1 § uppbördsförordningen.

Har arbetsgivare med försäkring i riks försäkringsanstalten i regel minst fem arbetstagare i sin tjänst eller finner anstalten eljest omständigheterna föranleda därtill, skall enligt 3 § avgift och bidrag, varom stadgas i 1 § första stycket, påföras arbetsgivaren och uppbäras i den ordning som, med iakttagande av vissa i förordningen meddelade föreskrifter, bestämmas av riks försäkringsanstalten.

Byggnadsforskningsavgift utgår enligt *förordningen den 22 maj 1953 (nr 269) angående byggnadsforskningsavgift* till främjande av forsknings- och rationaliseringsverksamhet inom byggnadsfacket. Avgiftspliktig är den som bedriver byggnadsverksamhet under sådana förhållanden att han är att anse som arbetsgivare enligt lagen om yrkesskadeförsäkring i arbete, så ock kommun, vilken såsom arbetsgivare i nämnda lags mening bedriver byggnadsverksamhet. Avgiften utgår med tjugu kronor för varje fullt antal av 300 dagsverken av visst slag under året. Den uträknas av riks försäkringsanstalten. Beträffande uppbörden gäller bestämmelserna i nyssnämnda förordning den 4 juni 1954 i tillämpliga delar. I fråga om byggnadsforsknings-

avgift, som pålægges arbetsgivare, för vilken försäkring icke är gällande i anstalten, skall iakttas vad som i nämnda förordning är stadgat rörande avgift som uttages från arbetsgivare, vilken i regel har minst fem arbetare i sin tjänst.

Till grund för ändringarna i uppbördsförordningen låg propositionen nr 189 till 1954 års riksdag. Däri berördes (s. 93, 94 och 96) även vissa frågor om förmånsrätt för ifrågavarande avgifter. I den utredningspromemoria som föregick propositionen hade framhållits att den förmånsrätt som gällde i fråga om avgifter enligt olycksfallsförsäkringslagen även borde gälla beträffande av statsverket förskjutna avgifter till yrkesskadeförsäkringen. Frågan huruvida samma förmånsrätt borde stadgas för arbetsgivarbidragen, vilka likaledes förskötes av statsverket i den mån bidragen ej inbetalades direkt till riks-försäkringsanstalten eller till ömsesidigt försäkringsbolag, borde bli föremål för övervägande i särskild ordning. Detsamma gällde frågan om förmånsrätt för byggnadsforskningsavgifter. I anslutning till dessa uttalanden hade Socialförsäkringsbolagens förening hemställt, att frågan om förmånsrätt för socialförsäkringsbolags fordran på ogulden yrkesskadeförsäkringsavgift upptogs till behandling. Dåvarande chefen för finansdepartementet framhöll i propositionen att de berörda förmånsrättsfrågorna var av sådan beskaffenhet att de inte kunde lösas i då aktuella sammanhang. Med en lösning fick därför anstå till dess frågorna kunnat i vederbörlig ordning närmare utredas.

Vid 1955 års riksdag har antagits *lagen den 17 juni 1955 (nr 469) angående omreglering av vissa ersättningar enligt lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete m. m.* Genom den föreskrivna omregleringen höjes vissa ersättningar som utgår enligt 1916 års olycksfallsförsäkringslag m. fl. lagar och som inte utgives av staten. I 14 § förstnämnda lag stadgas, att till bestridande av den kostnad för varje kalenderår, som föranledes av lagens bestämmelser, åligger det annan arbetsgivare än staten att erlægga proportionellt tillägg till de avgifter, som jämlikt 38 och 39 §§ lagen om yrkesskadeförsäkring skall för året beräknas för honom. Angående debitering och uppbörd av nu nämnt tillägg skall tillämpas vad i sådant hänseende gäller avgifterna enligt yrkesskadeförsäkringslagen.

Vid 1953 års riksdag beslöts, att fastighetsskatten skulle upphöra som självständig skatteform och i stället inarbetas i den kommunala inkomstskatten. Allmän kommunalskatt utgår enligt 2 § *kommunalskattelagen* numera såsom kommunal inkomstskatt, vilken beräknas på grundval av inkomst och av garantibelopp för fastighet. I enlighet härmed har vid de 1954 företagna ändringarna i uppbördsförordningen kommunal inkomstskatt trätt i stället för allmän kommunalskatt i uppräknningen av de skatter som debiteras och uttas enligt förordningen. Omläggningen av fastighetsskatten innebär, såsom framhållits i propositionen nr 186 till 1953 års riksdag (s. 88 f), att den särskilda förmånsrätten för fastighetsskatt enligt 17 kap. 6 § handelsbalken mister betydelse och att all kommunalskatt varom nu är fråga i fortsättningen åtnjuter förmånsrätt enligt 17 kap. 12 § handelsbalken.

Bland de i 17 kap. 12 § handelsbalken uppräknade skatterna ingår även konjunkturskatt. Därmed avses skatt enligt *förordningen den 30 april 1952 (nr 203) om konjunkturskatt för år 1952*. Nämda skatt var av engångsnatur och utgick på grund av 1952 års — undantagsvis 1953 års — taxering.

I 17 kap. 12 § handelsbalken medtas icke skatter och avgifter som väsentligen har karaktär av konjunkturpolitiska medel. Av annan natur, ehuru tillfällig, är däremot den skatt, som utgår på grund av *förordningen den 21 maj 1954 (nr 264) om skatt på fonderade vinstmedel (fondskatt)*. Taxering till fondskatt skall enligt 8 § förordningen verkställas i första instans år 1955, undantagsvis år 1956. Påförd fondskatt skall enligt 13 § fördelas till betalning under fem — i vissa fall tio — år. Kungl. Maj:t äger befogenhet förordna, att uppbördsförordningens bestämmelser eller vissa av dem skall äga motsvarande tillämpning på uppbörd av fondskatt. Enligt kungörelsen den 24 september 1954 (nr 614) med vissa tillämpningsföreskrifter till förordningen skall emellertid debiteringen och uppbörden ske efter delvis andra regler än uppbördsförordningens.

Å s. 28—31 lämnas i propositionen en översiktlig redogörelse för promemorians förslag i nu förevarande hänseende och för de yttranden som avgivits däröver.

Departementschefen

Vid lagrådsremissen anförde föredragande departementschefen.

»I 17 kap. 12 § handelsbalken uppräknas uttömmande de skatter och allmänna avgifter som skall utgå med förmånsrätt enligt lagrummet. Denna lagstiftningsmetod gör det nödvändigt, att en fortlöpande anpassning sker till ny lagstiftning på därav berörda områden. Lagrummet har senast ändrats vid 1953 års riksdag. Under tiden därefter har, såvitt angår allmänna avgifter, den nya sjukförsäkringslagen trätt i kraft. Vidare har tillkommit 1954 års lag om moderskapshjälp, och lagen om försäkring för olycksfall i arbete har ersatts med en ny lag om yrkesskadeförsäkring. På skatte- lagstiftningens område har tillkommit förordningen om fondskatt, varjämte fastighetsskattens inarbetande i den kommunala inkomstskatten föranleder vissa terminologiska ändringar. Å andra sidan har konjunkturskatten för år 1952 i huvudsak förlorat sin betydelse från indrivningssynpunkt.

I promemorian föreslås att här angivna förändringar skall föranleda motsvarande jämkningar i 17 kap. 12 § handelsbalken. Förslaget, som tillstyrkts i samtliga yttranden, biträdes av mig.

Såsom riksförsäkringsanstalten påpekat, bör förmånsrätt enligt 17 kap. 12 § handelsbalken även gälla i fråga om sådant tillägg till yrkesskadeförsäkringsavgifterna som föranledes av lagen den 17 juni 1955 angående omreglering av vissa ersättningar enligt den upphävda lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

Anstalten har ytterligare hemställt, att byggnadsforskningsavgifter måtte utrustas med förmånsrätt enligt 17 kap. 12 § handelsbalken. Av skäl som

anförts i promemorian anser jag mig emellertid icke böra pröva denna fråga i förevarande sammanhang.

I enlighet med vad som påpekats i yttrandet från hovrätten över Skåne och Blekinge bör ett förtydligande ske i den föreslagna övergångsbestämmelsen.»

Lagrådet

Lagrådet har lämnat förslagen utan erinran.

Utskottet

Enligt det i förevarande proposition framlagda förslaget till ändringar i införsellagen skall införsel kunna användas för att uttaga det allmännas fordran på en arbetsgivare å oredovisade belopp, vilka denne avdragit å arbetslön antingen enligt uppbördsförordningens bestämmelser eller på grund av införselbeslut avseende skatter och allmänna avgifter. Förslaget är att se mot bakgrund av att det på senare år i alltmer ökad omfattning förekommit, att sålunda avdragna belopp icke inbetalats, och avser att effektivisera skatteuppbörden icke minst genom de indirekta verkningarna av att ett införselhot hålles över försumliga arbetsgivare.

I vad mån den avsedda reformen skall kunna mera verksamt bidra till att göra skatteuppbörden effektivare är svårt att på förhand bedöma. Otivelaktigt förekommer dock fall, där på angivet sätt vidgade införselmöjligheter skulle få praktisk betydelse, och man bör då ej underlåta att vidtaga sålunda möjliga förbättringar av skatteindrivningen. Den ifrågasatta utbyggnaden av införselinstitutet kan för övrigt uppfattas endast som en naturlig konsekvens av det år 1945 införda källskattesystemet. Om över huvud taget införselmöjlighet upprätthålles beträffande skatter, bör nämligen vid ett sådant system denna exekution kunna träffa även arbetsgivar-redogöraren, vilken efter skatteavdrags verkställande framstår som den till det allmänna direkt betalningsskyldige.

Ger man sålunda möjlighet till införsel för uttagande av oredovisade belopp, som avdragits å arbetslön enligt uppbördsförordningens bestämmelser, är det naturligt att — såsom i propositionen föreslagits — ge motsvarande införselmöjligheter även beträffande skattebelopp, som avdragits å arbetslön på grund av införselbeslut. Tar man också detta steg, uppkommer emellertid frågan, huruvida med sistnämnda belopp bör likställas oredovisade belopp, som genom införsel uttagits till gäldande av underhållsbidrag eller böter. I propositionen har tanken på sådan likställighet avvisats. Vissa skäl kan emellertid anses tala för en motsatt lösning. Det kan sålunda synas oegentligt att i förevarande hänseende låta införselbeloppen följa olika regler beroende på den införselberättigade fordringens natur. Härtill kan beträffande underhållsfordringar tilläggas, att dessa på grund av sin speciella beskaffenhet alltid bör ges en så gynnad ställning som gällande exekutionssystem medger. Utbygges införselinstitutet därhän, att innehållna, ore-

dovisade införselbelopp får uttagas genom införsel, kunde därför denna utbyggnad synas i första hand böra komma underhållsfordringarna till godo. Mot vad sålunda framhållits kan återigen andragas, att man redan enligt gällande ordning behandlar inestående införselbelopp olika såvitt avser förmånsrätten. Fordran å belopp som uttagits genom införsel för underhållsbidrag har sålunda i allmänhet förmånsrätt enligt 17 kap. 4 § handelsbalken, medan belopp, som genom införsel uttagits för skatter, åtnjuter förmånsrätt enligt 12 § samma kapitel. Såsom i promemorian framhållits medför denna skillnad i förmånsrättshänseende även att behovet av att kunna erhålla införsel för uttagande av oredovisade införselbelopp på ett sätt kan sägas vara mindre starkt beträffande underhållsfordringar än beträffande skattefordringar.

Utan att taga ställning till huruvida den diskuterade avgränsningsfrågan bör slutgiltigt ges den ena eller andra lösningen vill utskottet nu endast framhålla angelägenheten av att frågan blir föremål för överbäggande i större sammanhang vid den revision av utskottslagen och i samband därmed stående lagstiftning, som riksdagen begärde år 1945. Såsom första lagutskottet uttalade i det utlåtande, som låg till grund för den begärda översynen, bör nämligen i avbidan på utredningsarbetet tills vidare endast genomföras »sådana partiella reformer, vilkas genomförande är så trängande, att de icke böra anstå ända till det stora reformarbetets slut». Härav bör i förevarande sammanhang följa, att införsellagen nu ej ändras i vidare mån än vad som är direkt påkallat av uppbördsreformen, varvid på grund av den sakliga överensstämmelsen bör med skatteavdrag enligt uppbördsförordningen likställas införsel för skatter och allmänna avgifter.

Utskottet finner sig alltså i ifrågavarande del böra biträda propositionens förslag.

Det i propositionen framlagda förslaget till ändring av 17 kap. 12 § handelsbalken om förmånsrätt för skatter och allmänna avgifter har föranletts av nytillkommen lagstiftning och tillstyrkes likaledes av utskottet.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande proposition, nr 6, måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 8 februari 1956

På första lagutskottets vägnar:

EMIL AHLKVIST

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Ahlqvist, Branting, Per Olofsson, fru Sjöström-Bengtsson, fru Gärde Widemar, herrar Erik Svedberg och Theodor Johansson; samt

från andra kammaren: herr Landgren, fröken Öberg, herr Gustafsson i Borås, fru Johansson i Skövde, herrar Östlund, Larsson i Stockholm, Ekström och Larsson i Luttra.